

Förstärkt rehabilitering för återgång i arbetet (DS 2017:9)

Bakgrund

I vårpropositionen för 2016 angavs att regeringen avser att inleda ett arbete för att se över hur rehabiliteringsinsatser för individen kan stärkas inom ramen för rehabiliteringskedjan. Socialdepartementet och Finansdepartementet har nu genomfört en sådan översyn och landat i några förslag som föreslås träda i kraft den 1 juli 2018.

I promemorian föreslås att:

- en skyldighet införs för arbetsgivare att ta fram en plan för återgång i arbete tillsammans med arbetstagaren senast då arbetstagaren har varit frånvarande på grund av sjukdom i 30 dagar,
- i planen bör ingå att arbetsgivaren vidtar anpassnings- och rehabiliteringsåtgärder,
- det nuvarande arbetsplatsnära stödet till arbetsgivare bör utvidgas till att även omfatta planering, genomförande och uppföljning,
- namnet på det arbetsplatsnära stödet bör ändras till arbetsinriktat rehabiliteringsstöd,
- arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd bör kunna lämnas till en arbetsgivare med högst 10 000 kronor per arbetstagare och år.

Om Naturvetarna

Naturvetarna är fackförbundet för akademiker inom naturvetenskap. Våra 32 000 medlemmar arbetar inom livsvetenskaperna, miljö, jord, skog, de fysiska vetenskaperna, matematik och informationsteknologi.

Naturvetarnas övergripande reflektioner

Förbundets övergripande synpunkt är att det är en bra ambition att försöka stärka individens rehabilitering inom ramen för rehabiliteringskedjan. Förslagen missar dock många av de konkreta problem som Naturvetarna stöter på i rehabiliteringsärenden avseende våra medlemmar och behöver enligt förbundet förtydligas i vissa delar.

En orsak till att rehabilitering för återgång i arbete inte fungerar särskilt bra i nuläget är, enligt Naturvetarnas erfarenheter, för att Försäkringskassan inte har tillräckliga resurser att leva upp till det som åligger dem. Förutom detta finns det en stor avsaknad av dialog och fungerande samarbeten mellan arbetsmarknadens parter och Försäkringskassan.

En annan problematik är Försäkringskassans och Arbetsförmedlingens, enligt Naturvetarnas åsikt, stundtals bristande kunskap om lämpliga åtgärder för individer med högre utbildning. När en individ med högre utbildning efter en längre tids sjukskrivning blir

frisk kan det bland annat behövas kompetenshöjande insatser för att möjliggöra en återgång till ordinarie tjänst, då kunskap är en färskvara som måste underhållas. Tyvärr anser Naturvetarna att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen i dagsläget i stort saknar kunskap om hur man efter en längre sjukskrivning ska hantera akademiker, bland annat utifrån sådana aspekter som eventuella behov av kompetenshöjande insatser.

Förbundet anser också att det saknas en klar och tydlig länk mellan det förebyggande arbetsmiljöarbetet, som det uttrycks i arbetsmiljölagen, och tidiga rehabiliteringsinsatser för att förebygga sjukskrivningar. Naturvetarna skulle önska ett förtydligande i dessa delar.

Naturvetarnas synpunkter i detalj

1.1 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Utredningens förslag: Av 110 kap. §21 framgår avseende den skriftliga särskilda försäkringen som Försäkringskassan kan begära i fall med sjukpenning att det dels är den försäkrade själv som ansvarar för det samt dels att uppgifterna i den ska lämnas på heder och samvete.

Naturvetarna anser att detta är problematiskt ur två olika aspekter. Den första frågan gäller vem som står för kostnaden för en skriftlig särskild försäkringen. I dagsläget finns det många medlemmar som hör av sig till förbundet i sådana fall där handläggare på Försäkringskassan begärt in extra intyg med förtydligande från sjukskrivande läkare. Läkare tolkar i regel detta som att det inte ingår i ordinarie patientavgift och tar ut en avgift mellan 500 och 5 000 kronor, beroende på sjukdom och intygets omfattning. Detta kan vara ett mycket hårt ekonomiskt slag för en sjukskriven individ. Den andra aspekten som Naturvetarna ser som problematisk är vem som i dessa fall äger att uppgifterna lämnas på heder och samvete, den sjukskrivande läkaren eller patienten? Vem är det som äger den juridiska bedömningen om sanningen i detta fall?

2.2.4 Nuvarande rehabiliteringsinsatser

Utredningens förslag: under rubriken *Bidrag till arbetsplatsnära stöd* står bland annat följande resonemang att finna "För att stödja förebyggande arbete, men även för att arbeta effektivt med arbetsanpassning och rehabilitering, bedömer Försäkringskassan att det kan finnas behov av expertstöd i planering och genomförande. Stödet för ansvariga chefer i dialog med medarbetaren om möjligheten att undvika sjukskrivning eller att kunna återgå i arbete skulle på detta sätt kunna stärkas."

Naturvetarna anser att sådana här skrivningar på ett tydligare sätt måste länkas ihop med arbetsmiljölagen och det förebyggande arbete som avhandlas där eller i alla fall tydliggöras på något annat sätt. Förbundet upplever som sagt att det är många aspekter som inte fungerar i nuläget i rehabiliteringskedjan. En av dessa aspekter är att chefer hos många arbetsgivare ofta inte har ett tillfredställande förebyggande arbetet för att undvika sjukskrivningar. I många fall kan det säkerligen handla om att man är chef för allt för många medarbetare men förbundets upplevelse är också att det ofta handlar om ren okunskap, en okunskap som måste motverkas hos arbetsgivare framöver.

Utredningens förslag: Under rubriken *Offentligt organiserad rehabilitering* står bland annat att läsa "Insatserna ska ske så tidigt som möjligt för de kvinnor och män som bedöms ha behov av andra rehabiliteringsinsatser".

Naturvetarna anser att det finns en viss otydlighet i vem som äger frågan och är ansvarig för att samordna och sammankalla till dessa möten för att diskutera andra insatser. Enligt förbundet är det idag inte tydligt men Försäkringskassan brukar i regel informera om att det är deras ansvar. Verkligheten är dock att de inte har resurser för detta vilket innebär att när ett möte väl initieras från Försäkringskassan har sjukskrivningen i många fall redan pågått under en alltför lång tid. Arbetsgivaren ska ha en skyldighet att upprätta en rehabiliteringsplan men uppföljning och utvärdering ska Försäkringskassan fortsatt göra. Förbundets upplevelse är att det i nuläget är ofta som detta inte görs. Därför är den sjukskrivna väldigt ensam och har i större utsträckning fått förlita sig på sitt fackförbund att göra Försäkringskassans arbetsuppgifter, för att säkerställa att medlemmar får den hjälp de behöver och som de har rätt till enligt lag.

Utredningens förslag: Under rubriken *Offentligt organiserad rehabilitering* står också att läsa om insatser som behövs för att individer ska närma sig arbetslivet att "För vissa kan det handla om arbetsförberedande eller arbetslivsriktade insatser hos Arbetsförmedlingen. För andra kan kartläggningen visa att de lämpligaste insatserna finns hos annan aktör, eller att insatser ännu inte är meningsfulla."

Naturvetarna upplever i nuläget att sådana insatser som nämns, i regi av Arbetsförmedlingen, ofta kan försvåra en återgång till arbetet för våra medlemmar. Arbetsförmedlingen har dessvärre ofta en stor okunskap om naturvetares utbildningar och kompetens, detta gör att insatser kan slå väldigt fel och som sagt snarare försvåra än underlätta en återgång i arbete. Även om detta inte ligger inom ramen för denna utredning är detta också en aspekt som måste beaktas och som måste bli bättre framöver för att sådana insatser inte ska slå fel.

5.1.1 Plan för återgång i arbete

Utredningens förslag: I texten där skälen för arbetsgruppens förslag beskrivs står skrivet att "Det bör inte vara nödvändigt att upprätta en plan om det med hänsyn till den försäkrades hälsotillstånd klart framgår att den försäkrade inte kan återgå i arbete." I 1.1 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken står också i 30 kap. § 6 "En plan för återgång i arbete behöver inte upprättas om det med hänsyn till den försäkrades hälsotillstånd klart framgår att den försäkrade inte kan återgå i arbete."

Naturvetarna anser att detta av en arbetsgivare skulle kunna tolkas som att de då kan säga upp individen på grund av sjukdom under en sådan tid som hälsotillståndet inte tillåter en återgång i arbetet. Detta är också något som förekommer idag i vissa fall och enligt förbundet har sådana fall, när arbetsgivare söker uppsägning på grund av sjukdom, dessutom ökat. Förbundet skulle därför önska en tydligare formulering på denna punkt där det framgår att det under denna tidsperiod *inte* är möjligt att säga upp den sjukskrivna på grund av sjukdom. Var eller på vilket sätt som detta bör tydliggöras har förbundet däremot ingen bestämd uppfattning om.

NATURVETARNA

Ivar de la Cruz
Förbundsordförande

Kristofer Jerving
Utredare